
УКРАЇНСЬКІ
ІНФОРМАЦІЇ
SERWIS
UKRAIŃSKI

Wydawnictwo LDP'N" Lublin

травень-червень 1990р.

maj - czerwiec 1990 г.

7

Українські інформації ч. 7: Травень – червень 1990 р.

Становище після виборів

Щоб утруднити телевізійну передачу засідань демократичної Обласної Ради у Львові, київське правління телевізії прислало Раді рахунок на 1000 крб за дотеперішні трансляції. На заклик голови Ради В.Чорновола населення зібрало понад 3 млн крб. на ці та й даліші трансляції. Люди зносили гроші до Ради цілими мішками (інф. лондонського "Times'a" з 15.V).

У зв'язку з виразною відмінністю Галичини від східної і південної, все ще більшовицько-хахлацької України, появилися чутки про можливу автономію Галичини. Подав їх 25.VI в Верховній Раді УССР депутат Арсен Зінченко як ідею "консерваторів" (тт. більшовиків) для "розпалювання ворожечі в республіці" і використання цього.

Боротьба за пост голови Миської Ради в Києзі між ДБ і більшовиками закінчилася вибором нейтральної особи – Арнольда Назарчука, будім то незалежного поглядів. Його заступником став Олександр Мосіюк з НРУП (інф. московських "Известій" з 17.V).

6.VI був оприлюднений заклик київської МР до ВР УССР прийняти закон про "суверенітет", тт. зверхність законів УССР на її території над законами СССР.

Попри перевагу більшовиків у новій Верховній Раді УССР (тільки 27% з ДБ) щось почине в ній мінятися. 18.V Рада прийняла декларацію, в якій затаврувала народовбивчу депортацію кримських татар (почату 18.V.1944 р.). Цього ж дня Рада погодилася включити питання економічного суверенітету України в денний порядок.

Усупереч багатьом протестам ВР УССР вибрала 4.VI проводиря КП України Володимира Івашка президентом республіки. Це невелике покращання в порівнянні з Валентиною Шевченко, яка зрелася кандидатувати в загальних виборах і тим самим далі бути президентом. 5.VI ДБ запропонував Ігоря Юхновського на містоголову ВН, але Івашко зігнував цю пропозицію. Тоді ДБ збойкотував вибори містоголови. У зв'язку з закидами сумісництва Івашко заповів, що зречеться поста і секретаря КПУ. Він виконав свою обітницю під час з'їзду КПУ 19.VI (див. нижче).

Юхновський у ВР опозиційну "Народну Раду" під головуванням І.Юхновського зі Львова. 125-особова НР поруч із ДБ (113 осіб) охоплює також групу "Демократична Плятформа в КПУ" (12 осіб) зі східної України, де комуністи міцніші ніж ДБ (румунсько-болгарський, тт. провінційно-византійський стан свідомости).

У жесі примирення супроти ДБ Івашко погодився 15.VI, щоб члени ДБ очолили 7 комісій в ВР (м.ін. закордонних справ, права, культури, освіти й науки, здоров'я і екології).

За звідомленнями київського радіо з 18.VI анкета серед депутатів до ВР показала, що половина ВР стоїть за "суверенну" УССР у складі відновленого СССР (що зрештою є віднедавна офіційною плятформою КПУ), 38% – за незалежність у складі конфедерації, а 10% – за повну самостійність. Більшість анкетованих висловила песимізм щодо майбутнього.

25-6.VI два Івашкові кандидати на прем'єр-міністра УССР не дістали вимаганої більшості голосів у ВР.

Підо впливом львівських демократичних властей, які скасували т.зв. московський час і завели український, подібне рішення прийняла ВР в Києві (інф. з 30.VI).

*

Нова Миська Рада в Житомирі переголосувала прийняття жовто-блакитного національного прапора і гимну "Ще не вмерла Україна" як офіційних у Житомирі (інф. з 25.V). 21.VI подібну постанову прийняла МР в Рівному.

*

За інформаціями Л.Лук'яненка ДБ здобув виборчу перемогу в областях Львівській (100%), Станіславівській і Тернопільській (по 90%), Донецькій (67% – що є чималою несподіванкою) і Волинській (60%) (інф. з 7.VI).

Незалежні організації

1.V відбувся в Києві з'їзд Демократичної Спільки з участю бл. 200 осіб.

*

5.V мали свій з'їзд у Києві незалежні журналісти (82 делегатів із 63 пресових органів), які створили Спільку Журналістів України "Незалежність". Головою стала Катерина Зеленська.

*

14.V засідала в Києві під головуванням Дмитра Павличка ініціативна група підготовки створення Демократичної Партії України. Маніфест цієї партії, написаний відомим дисидентом Юрієм Бадзьом і підписаний 88 особами (м.ін. головою НРУ І.Драчем), опублікувала київська "Літературна Україна" з 31.V. Маніфест ставить самостійність України за мету партії. Адреса групи: Київ, вул. (вибачте) Орджонікідзе 2 (осідок Спільки Письменників України), тел. 293-10-56.

*

18-9.V відбулася в Брюховичах під Львовом конференція Пласту з участю 108 делегатів із Львівської обл. та зі Станіславова, Тернополя, Луцька, Рівного, Дніпропетровська і Києва. Покищо цей пластовий рух охоплює радше старшу молодь – від 16 до 24 років. Головою проводу у Львівській обл. обрано Тараса Криськова. Вибрано також Тимчасову Координаційну Крайову Раду на всю Україну на чолі з Олегом Гриневим.

*

19.V радила в Бурштині конференція Укр. Республіканської Партії Станіславівської обл. з участю 250 осіб. Головою обрано Петра Марусика.

Того ж дня мала місце установча конференція УРП в Луцьку з участю 44 делегатів (це складають понад половину членства кол. Укр. Гельсінської Спільки на цьому терені) і бл. 80 гостей.

23-4.VI конференція УРП Львівської обл. відбулася у Львові з участю 27 делегатів і 200 гостей (м.ін. з 14 областей України). Із кол. УТС вступило до тутешньої УРП 600 членів. Головою вибрано Богдана Гориня.

*

26-7.V радив у Станіславові Всеукраїнський Великий Збір Спільки Незалежної Української Молоді з участю 205 делегатів, що представляли 2 тис. членів. Спілька за статутом не має голови, а тільки Центральний Провід. У термінології СНУМ виразно перегукується з давньою ОУН, але відмежовується від шовінізму і насилля. Під час засідань відчитано

поздоровлення від провідника мельниківців з Торонта, Павла Дорожинського.

*

27.V Президія львівської Обласної Ради зареєструвала Укр. Селянсько-Демократичну Партію.

З'їзд цієї партії у Львові, про який ми сповіщали у квітньому числі, видно, був тільки регіональний, бо черговий з'їзд з участю 101 делегата з більшості областей УРСР відбувся у Києві (інф. з 23.VI). Вона змагає до реприватизації сільського господарства і стоїть на самостійницькій позиції. На чолі партії стоїть Велика Рада з 4 співголовами (С.Плачинда, В.Щербина, Р.Кузьмич і Г.Криворучко).

*

Відділ незалежної Укр. Студентської Спілки у київському Політехнічному Інституті бажає листуватися з молодими українцями у світі і оголошує свою адресу: Кость Коваленко, Київ 188, вул. Антонова 2/32, корпус 7, н-р 22, 252186 Україна.

Залежні організації

Апарат КПУ запропонував одній кооперативі посередництво у влаштуванні італійського ресторану у підвалах музею Леніна у Львові (інф. з 14.VI).

Від початку ц.р. виступило з КПУ в Києві 2700 осіб (інф. з 24.VI).

19-22.VI мав місце в Києві I етап з'їзду КПУ, на якому Івашко зрікся посади I секретаря і був замінений Станиславом Гуренком, 54-річним економістом із Донеччини. Під час дискусії перед обранням Гуценка критикували за зарозумілість і неслухання поглядів незгідних із його власними. Перед обранням Сталіна остерігав навіть сам Ленін і ніщо не помогло... II етап з'їзду відкладено на час після з'їзду КПСС.

Робітничий рух

В Донецьку суперниками є Українські Вільні Професійні Спілки, які наслідують "Солідарність" (голова В.Спиненко, кол. політичний в'язень), і російські Незалежні Соціалістичні Професійні Спілки (голова Андрей Найдъонов) (інф. з 9.VI).

*

11.VI почався в Донецьку з'їзд вуглекопів із цілої імперії з участю 593 делегатів від 746 колективів. На з'їзді панував імперський дух: відкидали підпорядкування донецької вугільної промисловості київським властям, не впустили представників незалежної преси з Донецька. Метою з'їзду мало бути створення загальноімперської професійної спілки вуглекопів, незалежної від Всесоюзної Центральної Ради Професійних Спілок.

Селяни

Члени колгоспу у с. Павлівка (район Мар'їнка, Донецька обл.) при допомозі активістів УРП усунули через голосування 30.V комуністичну управу колгоспу попри міліційні спроби залякування і вирішили вивісити національний прапор на сільській раді. Бл. 100 мешканців села вступило до УРП.

Церкви

УАПЦ мала 3.V ось такий стан: Львівська єпархія – 98 священників, 146 церков; Станиславівська єпархія – 170 священників, 208 церков;

Тернопільська єпархія – понад 30 священників, бл. 50 церков. Це традиційно уніяцькі землі. Там, де православні були перед настанням большеві, УАПЦ не мала покищо нічого. Щойно 10.VI появилася перший храм УАПЦ на традиційно православній Буковині (Чернівецька обл.) у Мамаївці, Кіцманського району. Єпископ УАПЦ для Чернівецько-Хотинської єпархії перебуває під адресою: Чернівці, Сад-Гора, вул. Підгірна 45а, пом. 28, тел. 3-86-13. В інтерв'ю для київського радіо митрополит Йоан заявив, що існують також 4 парохії УАПЦ в Києві (інф. з 24.VI).

Синод УАПЦ в Києві 5-6.VI з участю 540 священників і мирян проголосив Мстислава Скрипника (що мешкає в Бавнд-Бруку в США) патріярхом цієї церкви. Власті відмовились дати йому візу. Про встановлення патріярхату повідомлено телеграфічно інших православних патріярхів, а також М.Горбачова. Присутній як гість на синоді лютеранський пастор з США Ярослав Шепеляк заявив, що американська лютеранська церква дарує УАПЦ 500 тис. прим. Біблій для дорослих, стільки ж прим. Біблій для дітей і 100 компютерів для українських шкіл у найбільше змосковчених округах України.

*

Власті віддали Укр. Православній Церкві (недавно створеній місцевій філії РПЦ) т.зв. Близькі Печери у Печерській Лаврі в Києві разом із 2 церквами, трапезною, дзвіницею і підземним монастирем. Нова площа буде використана до розбудови Духовної Семінарії УПЦ (інф. московських "Ізвестій" з 14.V). Т.зв. Дальші Печери були віддані РПЦ 2 роки тому.

*

Митрополит УКЦ М.Любачівський назначив стамфордського єпископа (з США) Василя Лостена особистим післанцем на Україну до контактів з тамтешньою УТКЦ (інф. з 26.VI).

Наука

6.V закінчилася в Римі міжнародна наукова конференція на тему "Основ історичних і культурних традицій у Середньо-Східній Європі: Білорусь, Литва, Польща, Україна", що її головним організатором був Польський Інститут Християнської Культури в Римі при співпраці Східноєвропейського (українського) Дослідного Інституту ім. В.Липинського в Філядельфії, Білоруської Академії Наук у Нью-Йорку і Литовської Католицької Академії Наук у Римі. Як сказав учасник з УССР, М.Жулинський в інтерв'ю для київської "Літературної України" (7.VI), "про те в нас, в СССР, майже ніколи не говорилось. Поляки це все робили, а на Білорусі, Литві і Україні мовчалося". Присутній на конференції Ч.Мілош поставив питання культурного об'єднання згаданих 4 народів давньої Речіпосполитої.

*

Міжнародна Асоціація Українців організує міжнародну літню школу для молодих українознавців і кандидатів на українознавців з широким міждисциплінарним профілем (від філології до політології) в Києві у дні 1-26.VIII. Зголошення на адресу: Оксана Пахльовська, Інститут Літератури Академії Наук УССР, 252001 Київ, вул. (вибачте) Кірова 4.

Шкільництво

Як поінформував віцеміністер освіти УССР Володимир Луговий під час своєї візити в Едмонтоні, в Канаді (17.V), на Україні відчинено торік бл. 1000 українських (тг. неросійських) шкіл, клас і дитячих садків.

Українська початкова школа в Кривому Розі, яка отримала компютер з українською мовою від анонімного жертводавця з Заходу, тріскає у швах: навіть цілковито вже змосковщені родини хочуть записати на шк. рік 1990-1 дітей до тої школи. Зголошень на 200 більше, ніж школа може прийняти (інф. з 21.VI).

У Донецьку має бути відчинений український ліцей (за інф. московських "Ізвестій" з 24.VI). Цей тип шкіл був зліквідований більшовиками після опанування ними України в 1920 р.

Традиції і символи

У Полтаві перероблено вулицю Петра I одної ночі на вулицю Мазепа, його противника в битві під Полтавою, як подав діяч ДБ В.Яворівський (інф. з 14.VI).

Екологія

Рада Міністрів УССР створила комісію, яка має виробити до 1.X плян розібрання атомної електростанції в Чорнобилі.

Україна та імперія

5-6.V відбулася в Києві нарада демократичних організацій Азербайджану, Білоруси, Вірменії, Грузії, Латвії, Росії, Узбекистану та України. Представник литовського "Саюдісу" брав участь як спостерігач (бо Литва вже вважає себе країною, що грає в іншій лізі). Створено консультатійний комітет під назвою Союз Демократичних Сил. Метою організацій-учасниць є демонтаж імперії і створення поземих структур, які зможливили б співпрацю між республіками після розпаду імперії. Допомога Литві шляхом безпосередніх господарських зв'язків, що обминають центр, повинна започаткувати – на думку учасників – перехід від колоніально-розподільної системи до міжнародного ринку.

*

25.V прем'єр-міністер УССР Василь Масол заявив у Верховній Раді республіки, що його уряд буде супротивлятись горбачовському плянові перетворення господарства на ринкове через підняття цін. Якщо навіть це бунт із сталінських позицій, то таки це якийсь бунт.

Більшість і меншості

На конференції львівської регіональної організації НРУП у Львові 12.V голова місцевого Російського Товариства ім. Сахарова М.Сергєєв висловив підтримку своїй організації для українського самостійницького руху. Він бачить у ньому шлях також до незалежної російської держави:

*

14.VI кївське радіо обговорювало проект створення "Донецької Інтернаціональної Республіки" (у советській практиці це означає: російської). 17.VI відбулося в Донецьку протестне віче з участю кількохсот людей проти цього проекту, пропагованого заступником директора тамтешнього Інституту Економіки Мамутова. На вічі оцінено це як "кремлівський варіант Карабаху: розграбання на Україні" (ішлося б про

вилучення цього сильно змосковщеного регіону з-під юрисдикції Києва і усунення всяких обмежень у московітизаційній акції). Вже весною 1918 р. більшовики створили окрему Донецько-Криворізьку Республіку зі столицею в Харкові, щоб не допустити туди уряду Укр. Народної Республіки. Цю республіку приєднали до України в квітні 1918 р. німецькі союзники уряду УНР, а в листопаді самі більшовики її формально розв'язали. Нині відомо, що німці не прийдуть, отож валяй Ванька!

У Львові існує вірменське товариство "Ахпгюр" і жидівське т-во ім. Шолома Алейхема. Їхні представники були присутні на конференції УРП 24. VI у Львові.

Польща і Україна

4-5. V відбулася в Яблоній під Варшавою зустріч парламентаріїв Польщі та України, присвячена польсько-українським взаєминам. Говорилось про потребу об'єктивних архівних дослідів над спільною історією, перегляду дотичних фрагментів у шкільних підручниках та усунення політичних і економічних перепон у взаємних відносинах.

12-3. V відбувся в Києві конгрес Польської Культурно-Освітньої Асоціації на Україні. Присутній був єпископ Й. Домбровський, секретар єпископату Польщі. Конгрес прийняв м.ін. відоzwу "До братів українців" з закликом до примирення.

Ген. Нікалай Гібадулов, керівник КГБ у Харкові передав 15. VI консулам Речіпосполитої в Києві, Ришардові Польковському і Богуславу Щепанякові інформації, що вбитих його установою в 1940 р. польських старшин із табору у Старобільську (у Луганській обл.) поховано в лісі під Харковом. 16. VI речник КГБ в Києві сказав агентству Ройтера, що йдеється про останки 6500 старшин. Польський "Енергополь", який веде будівництво під Харковом, готовий забезпечити нічліжні місця паломникам із Польщі.

У Торонті виходить часопис "Express Polski" з підзаголовком: "Двоптижневик Польонії та білорусинів, литвинів і українців" із польським гербом. Наклад 7700. У переглянутому на пробу числі з 5. VI єдиним матеріалом, що репрезентував одну з цих останніх націй, було оголошення української кредитівки. Були також оголошення "Lufthans'и", голяндської повітряної лінії "Martinair", горілчки "Finlandia" і в'єтнамського ресторану в Варшаві, отже з рівним успіхом можна було б додати до підзаголовку німців, голяндців, фінів і в'єтнамців. У листі до редакції українець Мар'ян Ковальський запропонував або усунути назву "Polski" і додати до орла емблеми інших названих у підзаголовку народів, або усунути польські народи з підзаголовку. Редактор відповів, що вже замовив у Польщі емблему з Орлом, Погонею і Архангелом Михаїлом з часів повстання 1863-4 рр., але досі її не отримав.

Балти та Україна

Гість із Литви на сесії новообраної Верховної Ради УССР 21. V передав від імені литовського уряду запрошення провести літо на Литві для 5000 українців із теренав радіяції.

Україна та світ

13.V посвячено відновлений заходами місцевих незалежних організацій австрійський цвинтар із I світової війни в Лагодові під Перемишлянами. На врочистість прибула делегація з Австрії.

9.VI під час своєї візити в Києві прем'єр-міністер Великобританії М.Течер вилила відро холодної води на голови українців у Верховній Раді УССР. На запит члена ДБ І.Юхновського зі Львова про можливі взаємини британського парламенту з тією ж радою п. Течер відповіла: "Уряд і парламент Великобританії утримують безпосередні взаємини з самостійними країнами. З Україною взаємини можуть бути тільки такі, як, скажімо, з Каліфорнією або Кебеком".

Українці поза Україною

4.V виникла у Пряшеві Спілка Українських Письменників Словащини. Спілка має 26 членів. "Старостою" Ради спілки став Василь Дацет.

5-6.V відбулася в Москві засновча конференція Спілки Молодих Українців, що живуть поза Україною в СССР. Участь узяло 100 делегатів. Адреса нової організації: Володимир Мартинюк, 103009 Москва, до запиту. Телефони в Москві: 327-62-53 (Олег Сиротинський) і 446-50-69 (Василь Моргалюк).

Також у Москві засновано 12.V Московське Товариство Підтримки Народного Руху України. Головою Координаційної Ради став Євген Сярий.

16.V повсталала там також 28-особова ініціативна група створення Комітету Громадян України. Комітет хоче боротися проти сталінської норми, за якою громадянами даної республіки є лише її постійні мешканці.

Укр. Революційно-Демократична Партія (г.зв. східняків) відбула в Шікаго 26-7.V свій з'їзд, на якому вернулася до назви з-перед 1947 р. – Укр. Демократично-Республіканська Партія. Зміна віддзеркалює відхід од первісної віри в революцію в СССР до орієнтації на мирну еволюцію. Головство партії утримав Михайло Воскобійник. Присутнім на з'їзді був член секретаріату НРУ Борис Тимошенко.

Іван Ян

Скорочення: ДБ - Демократичний Блок; КПУ - Комуністична Партія України (регіональний відділ КПСС - Комуністичної Партії Советського Союзу); НРУ(П) - Народний Рух України за Перебудову (останнім часом усе частіше відкидають "за Перебудову", яка залишається журбою радше Горбачова); ОУН - Організація Українських Націоналістів; РПЦ - Руська (Російська) Православна Церква; УАПЦ - Українська Автокефальна Православна Церква; УГКЦ - Українська Грекокатоліцька Церква (на еміграції) УКЦ - Українська Католицька Церква); УРП - Українська Республіканська Партія (кол. УТС - Українська Гельсінська Спілка).

Советська географічна термінологія: Станіславів - Іванофранківськ.

Przdruck dozwolowny za podaniem źródła i wydawcy.

Korespondencję prosimy kierować na adres:

20-954 Lublin, skr. poczt. 16